

Opieka pielęgniarska nad dzieckiem hospitalizowanym w opinii rodziców

Nursing care of a hospitalized child in parents' opinion.

Autorzy Katarzyna Gawlik, Wioletta Waksmańska, Renata Łukasik

Wydział Nauk o Zdrowiu, Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej

AUTOR DO KORESPONDENCJI:

Katarzyna Gawlik
Wydział Nauk o Zdrowiu,
Ul. Konopnickiej 6
43-330 Bielsko-Biała
E-mail: kgawlik@ath.edu.pl

STRESZCZENIE

OPIEKA PIELĘGNIARSKA NAD DZIECKIEM HOSPITALIZOWANYM W OPINII RODZICÓW

Wstęp. Dziecko będące osobą bezbronną i niesamodzielną, dotknięte chorobą, bólem, cierpieniem, wymaga opieki i troski ze strony personelu pielęgniarskiego. Pielęgniarkę sprawującą opiekę nad dzieckiem w oddziale powinny cechować szczególne predyspozycje, aby mogła sprostać stawianym jej wymaganiom.

Cel pracy. Celem pracy było poznanie opinii rodziców na temat zadowolenia z opieki pielęgniarskiej nad dzieckiem w oddziale oraz oczekiwań rodziców dotyczących zachowania się personelu wobec chorych dzieci.

Materiał i metoda. Badanie przeprowadzono od stycznia do maja 2011 r. w Szpitalu Pediatrycznym w Bielsku-Białej, w grupie 101 rodziców. Wykorzystano autorską anonimową ankietę.

Wyniki. Z przeprowadzonej analizy zebranego materiału wynika, że respondenci są zadowoleni z opieki pielęgniarskiej nad ich dziećmi w oddziale. Ze strony personelu spotykają się z życzliwością i otwartością, w mniejszym stopniu z cechami negatywnymi, pośpiechem czy niechęcią. Zachowanie się pielęgniarek wobec chorych dzieci zależy od osobowości pielęgniarki, wynagrodzenia i warunków pracy.

Wnioski. Rodzice oczekują od pielęgniarki kompetencji, życzliwości i dobrej komunikacji słownej. Pielęgniarki w opiece nad dziećmi powinny unikać negatywnych zachowań, zwłaszcza pośpiechu.

Słowa kluczowe:

dziecko, rodzice, pielęgniarka, opieka.

ABSTRACT

NURSING CARE OF A HOSPITALIZED CHILD IN THE PARENTS' OPINION.

Introduction. A child who is a helpless and a dependent person affected by the disease, pain and suffering, requires care and concern from the nursing staff. A nurse caring for the child in the ward should be characterized by specific predispositions in order to meet the demands posed.

Aim. The aim of this study was to investigate the opinions of parents on satisfaction with nursing care for the child in the ward and parents' expectations about the behavior of staff towards the sick children.

Material and methods. The study was conducted from January to May 2011 in the Pediatric Hospital in the city of Bielsko-Biała, in a group of 101 parents. The author's anonymous survey was used.

Results. The analysis of the collected data show that the respondents are satisfied with the nursing care of their children. Parents experienced friendliness and openness, to a lesser degree negative traits, including haste or reluctance. The attitude of the nurses to the sick children depends on the personality of nurses, income and working conditions.

Conclusions. Parents expect the nurse to be competent, kind and having good verbal communication. Nurses should avoid negative behaviors, particularly hurrying.

Keywords:

child, parents, nurse, care.

WSTĘP

Pielęgniarstwo jako nauka i sztuka służy najwyższym wartościom człowieka, jakim jest utrzymanie życia, a także zachowanie i przywracanie zdrowia człowieka. Pacjent w medycynie postrzegany jest w sposób holistyczny, zwraca się uwagę nie tylko na jego naturę fizyczno-biologiczną, ale też na psychiczno-duchowy wymiar jego osobowości. Od pielęgniarki oprócz gruntownego wykształcenia, wy-

maga się postawy moralnej nacechowanej wartościami duchowymi [1,2].

Pielęgniarki pracujące w oddziale pediatrycznym powinny odznaczać się szczególnymi predyspozycjami wynikającymi z faktu, że pacjentem jest dziecko często małe, bezbronne, niesamodzielne, wymagające ochrony i wsparcia. Pielęgniarka jest pierwszą osobą, z którą kontaktują się rodzice przychodzący z dzieckiem do oddziału. Od tych pierwszych relacji, umiejętności nawiązania kontaktu,

wzbudzenia zaufania zależy dalsza współpraca w procesie leczenia i pielęgnowania, zarówno z dzieckiem jak i jego opiekunem. Czynnikiem wpływającym na utrzymanie kontaktu z dzieckiem w szpitalu jest poszanowanie jego godności, przestrzeganie jego praw, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, szybkie i sprawne wykonanie zleceń lekarskich i czynności pielęgniarstwa, minimalizacja bólu przy zabiegach [3,4].

Pielęgniarki pediatrycznej stawiane są większe wymagania. Powinna ona nie tylko sprawować opiekę pielęgnacyjną nad dzieckiem, ale być także jego opiekunem jako osoby bezbronnej i potrzebującej [5].

CEL PRACY

Celem pracy było poznanie opinii rodziców, dotyczącej stopnia zadowolenia z opieki pielęgniarskiej sprawowanej nad dzieckiem w oddziale, a także poznanie oczekiwań rodziców względem zachowania się personelu wobec chorych dzieci.

MATERIAŁ I METODY

Badania przeprowadzono w Szpitalu Pediatrycznym w Bielsku-Białej od stycznia do maja 2011 r., w grupie 101 rodziców sprawujących opiekę nad dzieckiem podczas hospitalizacji. Udział w badaniach był dobrowolny i anonimowy. Posłużono się autorską ankietą przygotowaną dla osiągnięcia postawionego celu badań, wręczaną każdemu rodzicowi w dniu wypisania dziecka ze szpitala. Kwestionariusz ankiety składał się z części ogólnej dotyczącej wieku, płci, wykształcenia, miejsca zamieszkania respondenta oraz czasu pobytu dziecka w oddziale i jego wieku. Część szczegółowa zawierała pytania zamknięte i otwarte, które dotyczyły poglądów badanej grupy osób, związanych z opieką pielęgniarską nad dzieckiem w szpitalu oraz zachowań personelu pielęgniarskiego wobec dzieci i ich rodziców. Zebrany materiał poddano analizie opisowej. Wartości analizowanych parametrów mierzonych w skali nominalnej, scharakteryzowano przy pomocy liczebności i odsetka.

WYNIKI BADAŃ

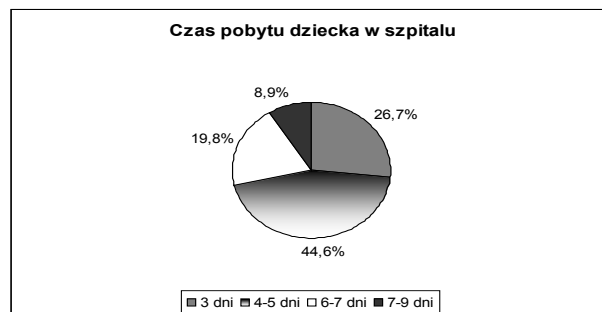
Badaniem objęto 89,1% kobiet i 10,9% mężczyzn. Duża grupa badanych to osoby w przedziale wieku od 20-40 lat, z wykształceniem średnim lub wyższym (Tab. 1). Spośród ankietowanych 53,5% mieszka w mieście, na wsi 46,5%.

Tab. 1. Wykształcenie respondentów w zależności od wieku.

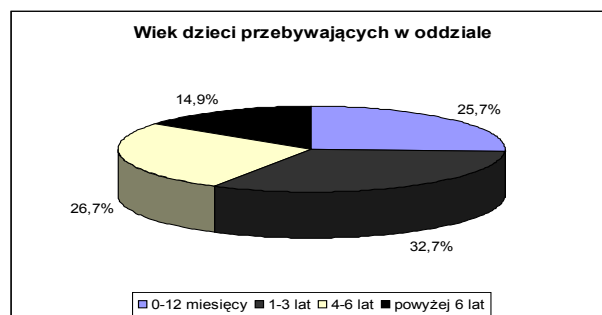
Wykształcenie/wiek respondentów	20-30 lat	31-40 lat	41-50 lat	51-60 lat
Wyższe	14	21	1	1
Średnie	18	17	2	1
Zawodowe	10	10	1	2
Podstawowe	2	1	-	-

Czas pobytu dziecka w szpitalu trwał przeciętnie od 3-7 dni, powyżej 7-9 dni przebywało 8,9% dzieci (Ryc.1). Najliczniejszą grupę stanowiły dzieci w wieku 0-6 lat (Ryc.2).

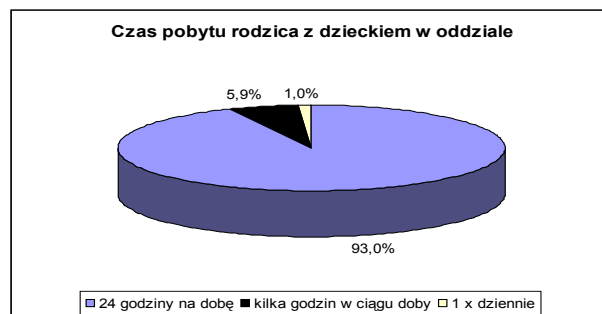
Z dzieckiem w oddziale przebywało przez całą dobę 93% ankietowanych, 5,9% pozostawało z dzieckiem kilka godzin w ciągu doby, tylko 1% rodziców odwiedzało dziecko 1x dziennie (Ryc. 3).

Ryc. 1. Czas pobytu dziecka w szpitalu

Ryc. 2. Wiek dzieci przebywających w oddziale

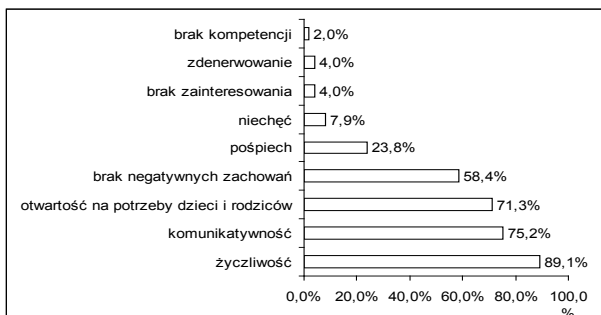
Ryc. 3. Czas wspólnego pobytu rodzica z dzieckiem w oddziale

Na pytanie, czy jest Pan/i/ zadowolona z opieki pielęgniarskiej nad dzieckiem w szpitalu, 89,1% badanych rodziców odpowiedziało pozytywnie. Dla 87,1% rodziców pielęgniarka była wsparciem w opiece nad dzieckiem, a 10,9% nie odpowiedziało na pytanie. Ponad 90% respondentów uważało, że jego dziecko traktowano z szacunkiem i godnością, a pielęgniarka w trakcie wykonywania czynności pielęgnacyjnych szanowała intymność ich dziecka (Tab. 2).

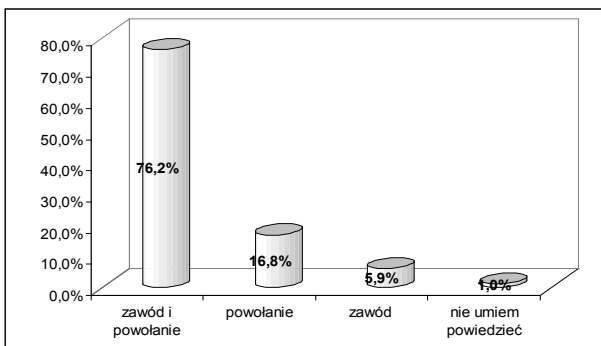
W oddziale rodzice opiekujący się dziećmi spotykali się z różnymi zachowaniami personelu pielęgniarskiego. Wśród pozytywnych zachowań 89,1% ankietowanych wskazało na życzliwość, otwartość na potrzeby dzieci i rodziców 71,3%, komunikatywność 75,2%. Z negatywnych zachowań 23,8% spotkało się z pośpiechem, 7,9% z niechęcią, a 58,4% nie zaobserwowało negatywnych zachowań (Ryc. 4). Dla 76,2% rodziców praca pielęgniarki jest zarówno zawodem i powołaniem, dla 16,8% powołaniem, dla 5,9% tylko zawodem (Ryc. 5).

■ Tab. 2. Porównanie odpowiedzi respondentów na pytania zamknięte.

Zadawane pytania/częstość odpowiedzi respondentów	Tak		Nie		Nie pamiętam/ nie wiem	
	n	%	n	%	n	%
Czy jest Pan(i) zadowolona z opieki pielęgniarskiej nad dzieckiem w oddziale	90	89,1	2	2	9	8,9
Czy pielęgniarka jest dla Pana(i) wsparciem w opiece nad dzieckiem	88	87,1	2	2	11	10,9
Czy pielęgniarka traktuje Pana(i) dziecko z poszanowaniem jego godności	96	95	1	1	4	3,9
Czy w trakcie wykonywania czynności pielęgnacyjnych pielęgniarka szanuje intymność dziecka	93	92,1	2	2	6	5,9

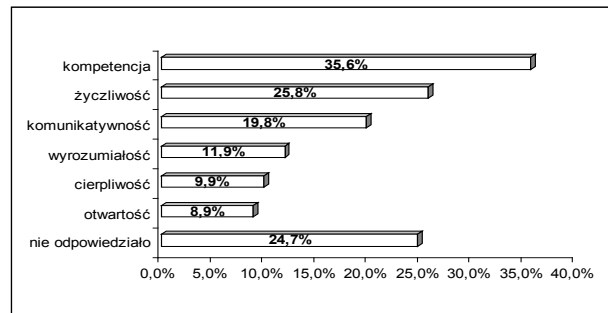

■ Ryc. 4. Procentowe przedstawienie odpowiedzi na pytanie o pozytywne i negatywne zachowania personelu pielęgniarskiego

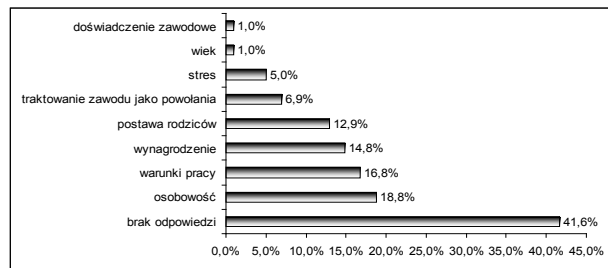

■ Ryc. 5. Postrzeganie zawodu pielęgniarki w opinii rodziców

Na pytanie otwarte, dotyczące zachowań, jakich rodzice oczekują od personelu pielęgniarskiego, 35,6% ankietowanych wymieniło kompetencję, 25,8% życzliwość, 19,8% komunikatywność, 11,9% wyrozumiałość, a 24,7% respondentów nie udzieliło odpowiedzi na pytanie (Ryc. 6). Na pytanie otwarte, dotyczące czynników wpływających na zachowania pielęgniarki wobec dzieci, 18,8% rodziców wskazało na osobowość pielęgniarki, 14,8% wynagrodzenie, 16,8% warunki pracy (mała liczba personelu, dużo dzieci w oddziale, panująca tam atmosfera, relacje z przełożonymi). Dalszych 12,9% respondentów uważało, że postawa rodziców wobec personelu może wpływać na ich zachowanie, a 41,6% nie odpowiedziało na pytanie (Ryc. 7).

■ Ryc. 6. Zachowania personelu pielęgniarskiego oczekiwane przez rodziców w oddziałach dziecięcych

■ Ryc. 7. Opinia rodziców na temat czynników wpływających na zachowanie się pielęgniarek wobec dzieci

■ DYSKUSJA

Choroba i konieczność hospitalizacji dziecka jest momentem trudnym dla niego samego i jego rodziców. Zadaniem personelu medycznego jest stworzenie jak najlepszych warunków, aby ograniczyć traumatyczne przeżycia związane z pobytem w szpitalu i całym procesem terapeutycznym.

Z przeprowadzonych badań własnych wynika, że większość rodziców jest zadowolona z opieki pielęgniarskiej. Pielęgniarka jest dla nich wsparciem w opiece nad dzieckiem, w swojej pracy traktuje dziecko z szacunkiem i godnością, szanuje jego intymność. Treść Europejskiej karty dziecka w szpitalu zakłada, że „prawo do możliwie najlepszej opieki medycznej jest podstawowym prawem, zwłaszcza w odniesieniu do dzieci” [6]. Wiedza i doświadczenie pielęgniarki, umożliwia zaspokojenie potrzeb dziecka i jego opiekunów, tym samym zwiększa się ich poczucie bezpieczeństwa i wzrasta zaufanie. Przestrzeganie praw pacjenta i zasad etyki zawodowej poprawia wzajemne relacje pacjent - pielęgniarka.

Rodzice w oddziale spotykają się z życzliwością, otwartością i komunikatywnością ze strony personelu pielęgniarskiego. Wśród cech negatywnych wymieniają pośpiech, niechęć, w mniejszym stopniu brak zainteresowania, kompetencji czy zdenerwowanie. Duży odsetek rodziców nie zaobserwował negatywnych zachowań personelu pielęgniarskiego. Na uwagę zasługuje fakt, że 23,8% naszych respondentów w kontakcie z pielęgniarką spotkało się z pośpiechem. Według literatury pośpiech utrudnia nawiązanie dobrej komunikacji, wynika z braku czasu, obciążenia personelu czynnościami poza pielęgnacyjnymi, dużą liczbą pacjentów, zbyt wieloma wymaganiami itp. [7]. Również w badaniach Wyrzykowskiej wskazuje się na pośpiech, jako cechę negatywną w pracy pielęgniarki [8]. Inne negatywne zachowania personelu pielęgniarskiego,

wymieniane przez respondentów, to niechęć i zdenerwowanie. Kontakt z dzieckiem i jego opiekunem w warunkach szpitalnych powoduje niejednokrotnie u pielęgniarki negatywne emocje. Hospitalizowane dziecko odczuwa lęk i frustrację, a rodzice w nowej dla siebie sytuacji przyjmują postawy agresji, zobojętnienia czy konfrontacji. Wzajemne relacje często zależą od zrozumienia i opanowania [9].

Z badań własnych wynika, że większość respondentów pracę pielęgniarki postrzega nie tylko jako zawód, ale i powołanie. Opinia rodziców nie odbiega od wypowiedzi przedstawicieli zawodu. Już prekursorka zawodu pielęgniarskiego Florence Nightingale przestrzegała przed rozwijaniem się pielęgniarstwa jako zawodu, bez skupiania się na jego powołaniu. H. Paszko zwraca uwagę na właściwy dobór kandydatów do zawodu i szczególnie predyspozycje, jakie powinny ich cechować, aby służyć i przynosić ulgę innym [10].

Z przeprowadzonych badań przez Fryś i wsp. wynika, że zawody medyczne zdaniem pielęgniarek powinno się wybierać z powołania [11].

Rodzice przebywający z dzieckiem w szpitalu od pielęgniarek oczekują przede wszystkim kompetencji, życzliwości i komunikatywności, w dalszej kolejności wymieniają wyrozumiałość, cierpliwość i otwartość. Opinie respondentów potwierdzają badania Stefaniak i wsp. [12], w których podkreśla się umiejętność właściwego komunikowania się z pacjentem oraz potrzebę życzliwości personelu.

Zdaniem ankietowanych zachowanie się pielęgniarek wobec dzieci zależy od jej osobowości, wynagrodzenia i warunków pracy oraz postaw samych rodziców. Mniejsze znaczenie ma stres, wiek czy doświadczenie zawodowe. Niektóre czynniki wymieniane przez rodziców można znaleźć w literaturze przedmiotu [7,11], w której zdaniem autorów jakość opieki pielęgniarskiej zależy od liczby i kwalifikacji personelu, warunków pracy, wynagrodzenia i relacji międzyludzkich.

WNIOSKI

1. Rodzice oczekują od personelu pielęgniarskiego przede wszystkim kompetencji i życzliwości oraz dobrej komunikacji słownej.
2. Personel pielęgniarski w opiece nad dzieckiem powinien unikać negatywnych zachowań, zwłaszcza pośpiechu.

PIŚMIENNICTWO

1. Wolska-Lipiec K. Tradycje i etos wykonywania zawodu pielęgniarki. [w:] Wizerunek pielęgniarki i położnej na tle nowych wyzwań w pielęgniarstwie polskim i europejskim. Konferencja międzynarodowa. Naczelna Rada Pielęgniarek i Położnych. Warszawa; 2009, s. 49-56.
2. Stefaniak K, Basa A, Mocarska D. Rola i funkcje zawodowe pielęgniarki. Pielęgniarstwo Polskie. 2009; 3(33): 187-191.
3. Niebieska Linia 3/2006: www.pismo.niebieskalinia.pl/index.php?id=466 dostęp 13.11.11.
4. Bilicka D, Korbińska M, Popow A i wsp. Oczekiwania rodziców względem opieki pielęgniarskiej nad dzieckiem w warunkach szpitalnych. Pielęgniarstwo Chirurgiczne i Angiologiczne. 2009; 1:20-25.
5. Perek M. Wybrane zagadnienia etyczne w opiece nad dzieckiem. [w:] Cepuch G, Krzeczowska B, Perek M i wsp. Modele pielęgnowania dziecka przewlekle chorego. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL; 2011, s. 11-13.
6. Ziółkowska B. Dziecko chore w domu, w szkole i u lekarza. Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne; 2009, s.161-166.
7. Lipiec I, Pawlacyk B. Rola pielęgniarki w społeczeństwie. [w:] Pawlacyk B. red. Pielęgniarstwo pediatryczne. Warszawa: PZWL; 2007, s.15-20.
8. Wyrzykowska M. Ocena opieki pielęgniarskiej w opinii pacjentów. Pielęgniarstwo Chirurgiczne i Angiologiczne. 2007;1: 3-10.
9. Barczykowska E, Gierszewska M. Specyfika pracy pielęgniarki na oddziale pediatrii. [w:] Barczykowska E, Ślusarz R, Szewczyk T. Pielęgniarstwo w pediatrii. Warszawa: Wydawnictwo Medyczne Borgis; 2006, s. 7-20.
10. Sawicka E. Niezbędne jest powołanie. Magazyn Pielęgniarki i Położnej. 2011;3:24-25.
11. Kapala W, Lesińska-Sawicka M. Pasjonujący zawód. Magazyn Pielęgniarki i Położnej. 2011;3:22-23.
12. Stefaniak K, Basa A, Wójcik R. Oczekiwania rodziców dzieci hospitalizowanych wobec pielęgniarki. Pielęgniarstwo Polskie. 2009;3 (33):212-216.

Praca przyjęta do druku: 04.01.2012

Praca zaakceptowana do druku: 13.04.2012